

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου «Προστασία των δανειοληπτών των δανείων σε ελβετικό φράγκο από τις ακραίες διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Επί της Αρχής:

Την περίοδο 2006 έως 2009 χορηγήθηκαν στη χώρα μας από τα πιστωτικά ιδρύματα σε 85.000 οικογένειες στεγαστικά δάνεια σε ελβετικό φράγκο. Καθώς την περίοδο αυτή τα επιτόκια σε ευρώ ακολουθούσαν μία ανοδική πορεία, τα πιστωτικά ιδρύματα, προκειμένου να συνεχίσουν τη ραγδαία τότε αναπτυσσόμενη πιστωτική επέκταση προσέλκυσαν τους δανειολήπτες, προσφέροντας, ενόψει της αντίθετης πορείας που ακολουθούσαν στην αγορά χρήματος τα επιτόκια σε ελβετικό φράγκο, στεγαστικά δάνεια στο νόμισμα αυτό. Έτσι, οι τράπεζες, κατά την προώθησή των δανείων σε ελβετικό φράγκο, εστίαζαν στη σύγκριση του επιτοκίου τους με εκείνο των δανείων σε ευρώ, αποσιωπώντας ή υποβαθμίζοντας την επίρριψη του συναλλαγματικού κινδύνου αποκλειστικά στους δανειολήπτες. Οι τελευταίοι, άλλωστε, δεν είχαν καμία εμπειρία σε τέτοιου είδους προϊόντα, δεδομένου ότι μέχρι τότε δεν είχαν χορηγηθεί δάνεια σε συνάλλαγμα (στεγαστικά ή καταναλωτικά) σε καταναλωτές. Εξάλλου, το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των δανειοληπτών από τους κινδύνους που έχουν τα δάνεια σε συνάλλαγμα δεν ήταν επαρκές, όπως αποδείχθηκε και από τις ενωσιακές συστάσεις και οδηγίες, που ακολούθησαν για τέτοιου είδους δάνεια και που πλέον έχουν ενσωματωθεί στις εθνικές νομοθεσίες. Γεγονός, επιπλέον, είναι ότι τα πιστωτικά ιδρύματα δεν προσέφεραν ποτέ στους δανειολήπτες αυτούς καμία ουσιαστική δυνατότητα αντιστάθμισης του συναλλαγματικού κινδύνου.

Τα επόμενα, ωστόσο, της χορήγησης των δανείων αυτών έτη ακολούθησε μία απρόβλεπτη σε έκταση επιδείνωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας που ανέτρεψε κάθε αναλογία παροχής και αντιπαροχής για τους δανειολήπτες, οδηγώντας τους σε τραγικό αδιέξοδο.

Εξαιτίας της ακραίας ανατροπής της ισοτιμίας οι δανειολήπτες αυτοί καλούνται τελικά σήμερα να πληρώσουν όχι μόνο υψηλότερους τόκους, αλλά και να επιστρέψουν ένα πολύ μεγαλύτερο κεφάλαιο από αυτό που έλαβαν και χρησιμοποίησαν για την αγορά της κατοικίας τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι, παρά την 15ετή σχεδόν εξυπηρέτηση των δανείων αυτών, συνήθως βέβαια μέσα από ρυθμίσεις, οι οφειλές από τα δάνεια παραμένουν πάντα υψηλές, σε αρκετές περιπτώσεις μάλιστα ακόμη και υψηλότερες του κεφαλαίου που τελικά έλαβαν και χρησιμοποίησαν οι δανειολήπτες. Οι δε πρόσφατες συναλλαγματικές εξελίξεις επιδεινώνουν ακόμη περαιτέρω τη θέση τους. Τούτο δε μάλιστα, ενώ τα μελλοντικά εισοδήματα, με τα οποία απέβλεπαν οι καταναλωτές αυτοί στην αποπληρωμή των δανείων τους, μέσα σε λίγα χρόνια από την ανάληψή τους, συρρικνώθηκαν, και οι μεγάλες μειώσεις των αξιών των ακινήτων, στα οποία είχαν επενδύσει τα δάνειά τους, δεν επέτρεπαν, πλέον, την απαλλαγή από το χρέος ούτε με την πώλησή τους. Ο αρχικός σχεδιασμός εξυπηρέτησης των δανείων ανατράπηκε μέσα σε λίγα χρόνια από κάθε σκοπιά, με αποτέλεσμα, δίχως προσαρμογή των απαιτήσεων των τραπεζών στα νέα δεδομένα, να εμφανίζεται αδύνατη, εντέλει και χωρίς οικονομική λογική, η αποπληρωμή τους.

Οι παραπάνω, βέβαια, δυσμενείς εξελίξεις είχαν, ασφαλώς, ως αποτέλεσμα να ξεκινήσει ένας μεγάλος δικαστικός αγώνας των δανειοληπτών που μέχρι σήμερα δεν δικαιώθηκε. Οι κρίσιμες δικαστικές αποφάσεις, στην πραγματικότητα όμως, δεν έκριναν το ζήτημα της παροχής επαρκούς πληροφόρησης και σωστής καθοδήγησης των πελατών από τις τράπεζες ή το γεγονός της παροχής τους χωρίς τη δυνατότητα αντιστάθμισης. Έχοντας εστιάσει οι καταναλωτές και οι ενώσεις τους στην καταχρηστικότητα του όρου για τον συναλλαγματικό κίνδυνο, γιατί δεν συνοδευόταν από επαρκή πληροφόρηση και διαφώτιση για τους κινδύνους, τα δικαστήρια (Άρειος Πάγος) έκριναν, για νομικούς λόγους, ότι ο όρος δεν μπορεί να ελεγχθεί αν είναι καταχρηστικός. Δικαιολογημένη, λοιπόν, είναι η πεποίθηση των δανειοληπτών ότι απέναντι σε μία επιθετική και επικίνδυνη εμπορική πρακτική των τραπεζών η Πολιτεία δεν τους παρείχε κατάλληλη και αποτελεσματική προστασία.

Η παρούσα πρόταση νόμου δεν επεμβαίνει στις αντιδικίες που έχουν προκληθεί σχετικά με την τήρηση των κανόνων πληροφόρησης και διαφώτισης κατά τη χορήγηση των δανείων αυτών ή των θεμάτων που συνδέονται με το κύρος των όρων των συμβάσεων. Λαμβάνει, ωστόσο, υπόψη το γεγονός ότι η ανατροπή της συναλλαγματικής ισοτιμίας σε βάρος του ευρώ προσέλαβε τέτοιες ακραίες διαστάσεις, με τις οποίες αμφότερες οι συμβαλλόμενες πλευρές δεν υπολόγιζαν ως ενδεχόμενο κατά το χρόνο χορήγησης των δανείων αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, όμως, η εμμονή στην εφαρμογή συναλλαγματικής ισοτιμίας που να διογκώνει πέρα από κάθε οικονομική λογική και μέτρο την οφειλή του δανειολήπτη είναι ιδιαίτερη επαχθής για τον τελευταίο, οδηγεί δε σε μία αδιέξοδη κατάσταση τους δανειολήπτες που εντέλει πλήττει, στο τέλος, και τα πιστωτικά ιδρύματα, αφού καθιστά αδύνατη την εξυπηρέτηση των δανείων αυτών. Αντίθετα, ο μετριασμός των συνεπειών για τους δανειολήπτες θα αποκαταστήσει καλύτερες συνθήκες αποπληρωμής, θα αμβλύνει τις αντιδικίες που έχουν προκληθεί και θα επιτρέψει την καλύτερη εξυπηρέτηση των εν λόγω δανείων σε όφελος και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με αυτήν την έννοια οι παρούσες ρυθμίσεις οργανώνουν και αποδίδουν μία πιο δίκαιη και ισόρροπη κατανομή του κινδύνου.

Έτσι:

Αναγνωρίζεται κατ' αρχάς (ρυθμίζεται στην παρ. 3) ότι ο δανειολήπτης φέρει, όσον αφορά τα στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια που έχουν χορηγηθεί ή μετατραπεί σε ελβετικό φράγκο κατά τη χρονική περίοδο 2006 έως 2009, αποκλειστικά τον κίνδυνο της συναλλαγματικής ισοτιμίας ευρώ προς ελβετικό φράγκο μέχρι όμως τη μείωση αυτής σε ποσοστό 10% σε σχέση με την τιμή της συναλλαγματικής ισοτιμίας στην οποία εκταμιεύτηκε το δάνειο σε ελβετικό φράγκο.

Από την έναρξη της ισχύος των διατάξεων της παρούσης πρότασης νόμου, σε περίπτωση που η επιδείνωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας υπερβαίνει το 10%, ο συναλλαγματικός κίνδυνος για τα στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια που έχουν χορηγηθεί ή μετατραπεί σε ελβετικό φράγκο κατά τη χρονική περίοδο 2006 έως 2009 αναλαμβάνεται κατά τα δύο τρίτα από τον πιστωτή (πιστωτικό ίδρυμα ή διάδοχό του) και κατά το ένα τρίτο από τον οφειλέτη (πρώτη παράγραφος). Οι τράπεζες που ενέταξαν στη στρατηγική της πιστωτικής τους επέκτασης και διέθεσαν, υπό ανεπαρκείς για την προστασία των καταναλωτών θεσμικές συνθήκες και δίχως ουσιαστικά προϊόντα αντιστάθμισης, τα δάνεια σε ελβετικό φράγκο αναλαμβάνουν πλέον το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης. Έτσι, ένα δάνειο σε ελβετικό φράγκο που εκταμιεύτηκε το 2007 με συναλλαγματική ισοτιμία 1,62 και αποπληρώνεται με τη

σημερινή ισοτιμία να βρίσκεται στο 0,98, με την ισχύ της παραγράφου αυτής θα αποπληρώνεται εφαρμόζοντας συναλλαγματική ισοτιμία 1,41.

Με τη δεύτερη παράγραφο προβλέπεται η αναδρομική εφαρμογή στις συγκεκριμένες συμβάσεις ευνοϊκότερης για τον οφειλέτη συναλλαγματικής ισοτιμίας, η οποία ορίζεται στο ήμισυ της τιμής που προκύπτει ανάμεσα στην ισοτιμία που υπήρχε όταν εκταμιεύτηκε το δάνειο σε ελβετικό φράγκο και στην ισοτιμία που ίσχυε κατά το χρόνο της αντίστοιχης καταβολής. Έτσι, οι καταβολές που πραγματοποιήθηκαν για την αποπληρωμή οφειλής με χαμηλότερη συναλλαγματική ισοτιμία θα πρέπει να υπολογιστούν με βάση το όριο αυτό και, συνεπώς, να μειωθεί σήμερα το υπόλοιπο της οφειλής. Σε περίπτωση που με βάση τις καταβολές που έχουν πραγματοποιηθεί προκύπτει να έχει καταβληθεί μεγαλύτερο ποσόν από αυτό που απαιτούνταν για την εξόφληση του δανείου, ο πιστωτής δεν υποχρεούται στην επιστροφή της διαφοράς.

Με την τέταρτη παράγραφο διασφαλίζεται ότι τα οφέλη των παραπάνω διατάξεων θα έχουν και οι δανειολήπτες, των οποίων οι συμβάσεις έχουν καταγγελθεί ή η οφειλή τους από αυτές μετατράπηκε για οποιαδήποτε αιτία από ελβετικό φράγκο σε ευρώ.

Τέλος, με την τελευταία παράγραφο, διασφαλίζεται ότι οι ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν και δεν περιορίζουν υφιστάμενες νόμιμες αξιώσεις ή δικαιώματα των δανειοληπτών από τη σύναψη των συμβάσεων δανείου σε ελβετικό φράγκο, είτε αυτές προκύπτουν από τους όρους των συμβάσεων είτε, ασφαλώς, από ευνοϊκές για τους ίδιους δικαστικές αποφάσεις.

Αθήνα, 3 Νοεμβρίου 2022

Οι Προτείνοντες Βουλευτές

Κατρίνης Μιχαήλ

Λιακούλη Ευαγγελία

Αρβανιτίδης Γεώργιος

Σκανδαλίδης Κωνσταντίνος

Γιαννακοπούλου Κωνσταντίνα (Νάντια)

Αντωνίου Αντωνία (Τόνια)

Αχμέτ Ιλχάν

Γκόκας Χρήστος

Καμίνης Γεώργιος

Καστανίδης Χαράλαμπος (Χάρης)

Κεγκέρογλου Βασίλειος

Κεφαλίδου Χαρά

Κωνσταντινόπουλος Οδυσσέας

Κωνσταντόπουλος Δημήτριος

Λοβέρδος Ανδρέας

Μουλκιώτης Γεώργιος

Μπαράν Μπουρχάν

Μπιάγκης Δημήτριος

Πάνας Απόστολος

Παπανδρέου Γεώργιος

Πουλάς Ανδρέας

Φραγγίδης Γεώργιος

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Προστασία των δανειοληπτών των δανείων σε ελβετικό φράγκο από τις ακραίες διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Άρθρο 1

1. Για την αποπληρωμή οφειλών από στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια που έχουν χορηγηθεί ή μετατραπεί σε ελβετικό φράγκο κατά τη χρονική περίοδο 2006 έως 2009, σε περίπτωση που η συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ/ελβετικού φράγκου (τιμή ανταλλαγής ενός ευρώ προς το ελβετικό φράγκο) είναι κατά το χρόνο αποπληρωμής χαμηλότερη αυτής που ίσχυε κατά το χρόνο εκταμίευσης ή μετατροπής, εφαρμόζεται από την έναρξη ισχύος του παρόντος η συναλλαγματική ισοτιμία του χρόνου εκταμίευσης ή μετατροπής μειωμένη κατά το ένα τρίτο (1/3) της διαφοράς τιμής που αυτή εμφανίζει σε σχέση με συναλλαγματική ισοτιμία κατά τον χρόνο αποπληρωμής.
2. Για κάθε καταβολή που έχει πραγματοποιηθεί για την αποπληρωμή οφειλών από τις συμβάσεις της παραγράφου 1 πριν την έναρξη της ισχύος του παρόντος εφαρμόζεται αναδρομικά συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ/ελβετικού φράγκου που είναι ίση με τη μέση τιμή που προκύπτει ανάμεσα στη συναλλαγματική ισοτιμία που ίσχυε κατά το χρόνο εκταμίευσης ή μετατροπής και την αντίστοιχη ισοτιμία κατά το χρόνο της καταβολής. Η αποπληρωμή του δανείου επανυπολογίζεται με βάση την συναλλαγματική ισοτιμία που προκύπτει για τις καταβολές αυτές κατ'εφαρμογή του πρώτου εδαφίου και το υπόλοιπο της οφειλής επαναπροσδιορίζεται. Σε περίπτωση

που οι καταβολές με το νέο υπολογισμό υπερβαίνουν την εξόφληση της οφειλής από τη σύμβαση, ο πιστωτής δεν υποχρεούται στην επιστροφή του υπερβάλλοντος ποσού.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν εφαρμόζονται ενόσω η συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ/ελβετικού φράγκου ήταν ή είναι κατά το χρόνο αποπληρωμής χαμηλότερη σε ποσοστό που υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) αυτής που ίσχυε κατά το χρόνο εκταμίευσης ή μετατροπής ή οδηγούν σε εφαρμογή συναλλαγματικής ισοτιμίας που δεν είναι χαμηλότερη από το όριο αυτό.

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 εφαρμόζονται και σε συμβάσεις της πρώτης παραγράφου που έχουν καταγγελθεί ή η οφειλή από αυτές μετατράπηκε για οποιαδήποτε αιτία από ελβετικό φράγκο σε ευρώ, εφόσον οδηγούν σε μικρότερη οφειλή για τον οφειλέτη.

5. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν ή περιορίζουν αξιώσεις ή δικαιώματα των δανειοληπτών από τη σύναψη των συμβάσεων της παραγράφου 1.

Άρθρο 2 **Έναρξη Ισχύος**

Οι διατάξεις του προηγούμενου άρθρου ισχύουν από την δημοσίευση του νόμου αυτού, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τις επιμέρους διατάξεις.

Αθήνα, 3 Νοεμβρίου 2022

Οι Προτείνοντες Βουλευτές

Κατρίνης Μιχαήλ

Λιακούλη Ευαγγελία

Αρβανιτίδης Γεώργιος

Σκανδαλίδης Κωνσταντίνος

Γιαννακοπούλου Κωνσταντίνα (Νάντια)

Αντωνίου Αντωνία (Τόνια)

Αχμέτ Ιλχάν

Γκόκας Χρήστος

Καμίνης Γεώργιος

Καστανίδης Χαράλαμπος (Χάρης)

Κεγκέρογλου Βασίλειος

Κεφαλίδου Χαρά

Κωνσταντινόπουλος Οδυσσέας

Κωνσταντόπουλος Δημήτριος

Λοβέρδος Ανδρέας

Μουλκιώτης Γεώργιος

Μπαράν Μπουρχάν

Μπιάγκης Δημήτριος

Πάνας Απόστολος

Παπανδρέου Γεώργιος

Πουλάς Ανδρέας

Φραγγίδης Γεώργιος